

Aktivnosti u eko vrtićima u Republici Hrvatskoj

Jušta, Dea

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:421815>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-13**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI

Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Dea Jušta

**AKTIVNOSTI U EKOVRTIĆIMA U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Pula, rujan 2022.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Dea Jušta

**AKTIVNOSTI U EKOVRTIĆIMA U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

JMBAG: 0303093179, izvanredni student

Studijski smjer: Rani i predškolski ogoj i obrazovanje

Predmet:

Znanstveno područje:

Znanstveno polje:

Znanstvena grana:

Mentorica: doc. dr. sc. Ines Kovačić

Pula, rujan 2022.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana _____, kandidat za prvostupnika _____ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica

U Puli, _____, _____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, _____ dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom

_____ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ (datum)

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. EKO DJEČJI VRTIĆI.....	3
2.1. Ekološki pristup u ranom obrazovanju	4
2.2. Svijest o ekologiji	7
2.3. Važnost ekoloških programa za djecu	10
2.4. Primjer ekovrtića u Švedskoj	12
3. ISTRAŽIVANJE AKTIVNOSTI KOJE SE PROVODE U EKO VRTIĆIMA U HRVATSKOJ.....	12
3.1. Materijali i metode	13
3.2. Eko aktivnosti u vrtićima	14
3.3. Prikaz višegodišnjih aktivnosti u vrtiću	19
4. RASPRAVA	24
5. ZAKLJUČAK	25
6. POPIS LITERATURE	26

1. UVOD

Tema ovog završnog rada je „Aktivnosti u ekovrtićima u Republici Hrvatskoj“. Danas je velika pažnja usmjerena na zaštitu okoliša te održivi razvoj. U vrijeme kada je globalno zatopljenje aktualna tema u svijetu, pokušava se na sve moguće načine zaštititi planet Zemlju, a da bi se to postiglo, potrebno je djelovati od najranijih dana. Pri tome se misli na utjecaj ekološkog pristupa u ranom obrazovanju i djelovanju na učenje djece o ekološkoj svijesti. Upravo zbog toga, ovaj rad ulazi u dubinu ekološkog pristupa u ranom obrazovanju. Rad će donijeti pregled ekovrtića u RH te koje su i kako izgledaju njihove aktivnosti. Također, ekovrtići sa svojim ekološkim programima su danas sve češća pojava i u prvom dijelu rada se donosi pregled relevantne znanstvene literature na temu važnosti ekološke svijesti u ranom obrazovanju, kao i pregled primjera dobro raširene mreže ekovrtića u Europi. Važnost ove teme je velika jer učenjem o ekološkoj svijesti u ranom obrazovanju se djecu usmjerava na drugačiji način razmišljanja o važnosti zaštite okoliša. Drugi dio rada donosi istraživanje aktivnosti dječjih eko vrtića u Republici Hrvatskoj. Istraživanje želi pokazati sve aktivnosti te ukazati na pozitivne, ali i negativne strane hrvatskih ekovrtića. Također, rad je obogaćen izvješćem o višegodišnjem radu dječjeg vrtića Kutina ekovrtića u gradu Kutini. Poblížim pregledom aktivnosti ovog i drugih ekovrtića izvući će se zaključci o stvarnoj ulozi dječjih ekovrtića u Hrvatskoj.

Cilj rada je prikazati značenje ekovrtića u teoriji, ali i prikazati način djelovanja hrvatskih ekovrtića. Naime, važno je s kakvim iskustvom i znanjem o zaštiti okoliša će djeca izaći iz vrtića te će moći u daljnjem obrazovanju, ali i životu postupati u skladu s onim naučenim u svom ranom obrazovanju. Danas se možda više nego ikada priča o važnosti zaštite okoliša i upravo zbog toga je važno već od najranijih dana usmjeravati djecu prema tom cilju. Cilj ovog rada je dati na jednom mjestu jasan pregled teme ekovrtića, ali i ekovrtića u Hrvatskoj kako bi se vidjelo o kojem broju vrtića je riječ i kakvu aktivnost vrtići provode.

Temelj završnog rada su knjige te članci stranih i domaćih autora koji proučavaju temu ekovrtića i dječjih vrtića općenito. Također, u radu će se koristiti i ostala relevantna znanstvena literatura u pisanom i elektroničkom obliku. U radu će se primijeniti

induktivna metoda kojom će se postići čin zaključivanja na temelju analize pojedinačnih činjenica, a kako bi se došlo do zaključka o općem sudu.

2. EKO DJEČJI VRTIĆI

„Program ekovrtići osmišljen je sa ciljem provedbe odgoja i obrazovanja za okoliš u svim odgojno-obrazovnim ustanovama, ovaj međunarodni program razvila je Zaklada za odgoj i obrazovanje za okoliš (Founadtion for Environmental Education-FEE) kao odgovor na UN konferenciju 1992.godine, a program se službeno počeo provoditi 1994. godine u Danskoj, Njemačkoj, Grčkoj i Velikoj Britaniji, a danas se provodi u više od 59 država diljem svijeta“ (Tomas, 2018: 7). Program ekovrtića određuje i usmjerava način na koji se nastavni sadržaj o zaštiti okoliša primjenjuje u svakodnevnom životu vrtića. Ovakav pristup pomaže djeci da lakše shvate koliko je važna zaštita okoliša. Da bi vrtić postao ekovrtić sve što treba uraditi je za početak prijaviti se na mrežnu stranicu programa *eko.lijepa-nasa.hr*. nakon toga slijedi verifikacija od strane nacionalnog koordinatora.

Međunarodni ekovrtići su programi osmišljeni za provedbu smjernica odgoja i obrazovanja za okoliš na razini čitavih odgojno-obrazovnih ustanova (osnovne i srednje škole, dječji vrtići i učenički domovi, škole za djecu s posebnim potrebama i fakulteti). Ekovrtići su program i sustav nagrađivanja. Vrtići se nagrađuju Zelenom zastavom sa znakom ekovrtića koja se može izvjesiti na zgradi vrtića ili izložiti u predvorju vrtića. također dobivaju i povelju (certifikat) Zaklade za odgoj i obrazovanje za okoliš, pravo na logo (znak ekovrtića) koji će se nalaziti na dopisima, stječu mogućnost medijske promidžbe u Hrvatskoj i svijetu.

Cilj programa je ugradnja odgoja i obrazovanja za okoliš u sve segmente odgojno-obrazovnog sustava i svakodnevni život djece i djelatnika ekovrtića, a i zadaća jest odgojiti mlade generacije osjetljivima na pitanja okoliša i osposobiti ih za donošenje odluka o razvitku društva u budućnosti.

2.1. Ekološki pristup u ranom obrazovanju

Rano obrazovanje igra ključnu ulogu u oblikovanju ekoloških stavova i ponašanja (Cutter-Mackenzie i Edwards 2013). Naime, djetinjstvo, a naročito rano djetinjstvo jest razdoblje kada djeca mogu oblikovati vlastiti budući interes za prirodu te usvojiti određene navike za razliku od odraslih. To je vrijeme kada djeca razvijaju svoje navike i vrijednosti te je stoga upravo to dobra praksa za edukaciju o okolišu. Dakle, može se reći kako edukacija o ekologiji u ranom djetinjstvu može imati dugoročan učinak. „Ekološki odgoj je stjecanje suvremenih znanja, vještina, navika i stavova o ekološkim osobitostima, procesima i zakonima o životnoj sredini; upoznavanje o djelovanju čovjeka na životnu sredinu u različitim fazama i dimenzijama; razumijevanje suvremenih težnji i mogućnosti nauke, tehnologije, društvenih nauka i umjetnosti za cjelovitu zaštitu i unapređivanje životne sredine“ (Tomas, 2018: 5).

Važno je za naglasiti kako ova tema nije dovoljno zastupljena te da je vrlo ograničen broj istraživačkih radova o programima ekologije u ranom djetinjstvu te ekovrtićima općenito. Također, problem oko istraživanja ove teme jesu pristupi djeci koja su u tom slučaju ispitanici i potrebno je pronaći pravovaljan način ispitivanja, tj. njihovog izražavanja na temu ekologije. Neki su istraživači koristili crtanje slika kao simbolički izraz ekoloških stavova male djece, njihovog odnosa s prirodom ili njihovog konceptualnog razumijevanja (Cincera i Komarkova 2010). Drugi pristup o ekološkoj svijesti djece u tim okolnostima uključivali su participativno promatranje, prikupljanje kvalitativnih ili kvantitativnih podataka (Ballantyne i sur., 2005).

Prema nekim znanstvenicima, stav djece prema svijetu prirode je dvosmislen. Kellert (2002) pretpostavlja da djeca od treće do šeste godine života imaju tendenciju pokazivanja tjeskobe prema izravnom kontaktu s prirodom. Znanstvenici ističu i dječji strah od prirode te smatraju da je genetskog podrijetla. Naime, djeca vrtićke dobi imaju strah od malih životinja poput zmija ili pauka, a također se boje gubitka (Cincera, 2015). Zainteresirani su za izgradnju skloništa u prirodi i preferiraju mala mjesta koja nude zaštitu ili zaklon, a također, djeca predškolske dobi također mogu razviti rani ekocentrični način razmišljanja što je logičan slijed događanja nakon određenog obrazovanja. Istraživanje razvoja ekocentričnih stavova djece predškolske dobi pokazuju da djeca predškolske dobi razvijaju početne znanstvene koncepte, razumiju

osnovne biološke principe, kao što su uzročnost i prirodne promjene, te poznaju osnovne kategorije biljaka i životinja, a upoznati su i s nekim ekološkim temama poput onečišćenja (Palmer, 1995).

Nakon teorijske dijela o ekološkim pristupima u ranom djetinjstvu, postavlja se pitanje kako se ovi pristupi mogu primijeniti u dječjim vrtićima? Naime, u ovom trenutku je vrlo važno spomenuti istraživanje Davisa (2010) koji je pozvao na holistički, akcijsko-istraživački pristup u vrtićima, a koji se temelji na uključivanju djece u procese formuliranja vizije, planiranja i ostvarivanja tranzicije njihovih institucija prema održivosti. Postojeće preporuke za predškolski odgoj i obrazovanje u programu ekologije se često preporučuje kako bi primjena takvog pristupa usmjerenog na dijete rezultirala raznim modelima učenja gdje odgajatelji djeci pružaju priliku za slobodnu igru, istraživanje i neovisnu interpretaciju svega navedenog, a kroz ekološki pristup. Zanimljivo je spomenuti još jedan sličan ekološki pristup kod dječjih vrtića koji su koristili Ärlemalm-Hagser i sur. (2013), a ističu sudjelovanje djece i njihovu povezanost s prirodom. Kod ekološkog pristupa u ranom obrazovanju, izuzetno je važno da odgajatelj ima pozitivan stav prema ekologiji kako bi mogao stručno i efikasno prenijeti taj stav i želju za usvajanjem novih znanja na djecu. Neke od aktivnosti koje se mogu provoditi u bilo kojoj dobnoj skupini u vrtiću, svakako uključuju zbrinjavanje različitog otpada nakon uporabe, ova je aktivnost vrlo efikasna za provedbu u jasličkim skupinama. Ova aktivnost nema neki poseban tijek ili program, već se isključivo odnosi na samostalno odnošenje plastičnih čaša, papirnatih ubrusa i papira za crtanje u predviđenu kantu za otpadke (slika 1.). Sortiranje otpada, može poslužiti i kao tema za aktivnost u stolno-manipulativnom centru, pod nazivom "Podijeli smeće". Aktivnost se provodi tako da se djeca rasporede u trojke te svatko samostalno sudjeluje u aktivnosti. Odgajatelj kao pripremu za ovu aktivnost treba izraditi male kantice za smeće različitih boja i oznaka kako bi ih djeca prepoznala, te nabaviti određenu količinu otpada, pomoću kojega će djeca izvršavati aktivnost. Aktivnost započinje kada troje djece sjedne za stol. Odgajatelj pred njih donosi tri kantice (svaka za drugu vrstu otpada) te raspoređuje jednu ispred svakog djeteta. Nakon toga, odgajatelj za stol stavlja plastičnu kantu u kojoj se nalazi miješani otpad (staklo, papir, plastika) koji je veličinom primjeren za ovu aktivnost i siguran za korištenje. Djeca imaju zadatak da svatko prepozna vrstu kanticu koju je dobio od odgajatelja te koju vrstu otpada treba ubaciti u tu kanticu. Kada svako dijete prepozna o kojoj se kantici radi, mogu započeti

s razvrstavanjem otpada. Cilj ove aktivnosti je da djeca samostalno iz velike plastične kante pronađu vrstu otpada koja ide u kanticu koju je svatko od njih dobio. Ova aktivnost nije natjecateljskog tipa, već je važno da se očisti svo smeće te da bude pravilno raspoređeno (slika 2.).

Slika 1. Aktivnost razvrstavanja otpada

Slika 2. Aktivnost "Podijeli smeće"

Izvor: <https://radost-crikvenica.hr/eko-aktivnosti-u-skupini-leptirici/>
(Datum pristupa: 21.9.2022., ovaj se izvor odnosi na obje fotografije)

2.2. Svijest o ekologiji

Današnja situacija u svijetu nije zadovoljavajuća kada je riječ o globalnim klimatskim promjenama, zagađenju okoliša i drugim eko incidentima koji izravno mijenjaju sastav bioloških zajednica. Promjene u lokalnoj, ali i globalnoj biološkoj raznolikosti su posljedica postojećeg socioekonomskog modela koji sustavno uništava okoliš (Tilman i Clark, 2014). Svi ti čimbenici su povezani s ljudima i dovode do mijenjanja ekosustava. Stoga, gubitak biološke raznolikosti uzrokovan ljudskim aktivnostima je prije svega neetički. Iz tog razloga, uloga obrazovanja o ekologiji, tj. zaštiti okoliša je ključna. „Cilj obrazovanja o okolišu, osim poticanja razumijevanja okoliša i okolišnih problema i motivacija za rješavanje njih, jest osigurati to pojedinci shvaćaju da su ljudi dio biosfere i da imaju sposobnost promijeniti međuodnosi između organizama“ (Stapp, 1969: 30).

Kako vrijeme protječe, ljudi su postali svjesni brige za prirodu i znanje o prirodnom okolišu te da takvo znanje treba negovati od ranog djetinjstva. Učenje o ekologiji i biološkoj raznolikosti stoga je ključno, budući da je to prvi korak za razumijevanje okoliša te je također potrebno motivirati i osnažiti ljude da poduzmu mjere za održivo razvoj (Melis, 2020). U skladu s tim, važno je da čovječanstvo ima duboko znanje o ekološkoj ulozi, tj. o cilju učinkovite zaštite prirode i očuvanja za buduće generacije. Dječje znanje o ekološkom odnosu među živim bićima temeljni su za praksu u ranom znanstvenom obrazovanju (Melis, 2020).

U Norveškoj više od 90% djece u dobi od prve do pete godine života ide u vrtić (Moser i Martinsen, 2010). Norveški plan za dječje vrtiće između ostalog kaže da za cilj želi postići da vrtići trebaju kroz angažman s prirodom, okolišem i vanjskim prostorom iskustva, omogućiti djeci da:

- uče o prirodi i održivom razvoju,
- rano razumiju očuvanje prirode i
- uče o životinjama i životinjskom svijetu.

„Kao dio norveške tradicije, svi vrtići provode znatnu količinu vremena na otvorenom, kako na dječjem igralištu, tako i u prirodi“ (Moser i Martinsen, 2010: 460). Dakle, djeca imaju mnogo prilika da doživite lokalnu biološku raznolikost. Naime, određeni vrtići su se specijalizirali za područja kao što su poljoprivreda, život na otvorenom, priroda i

sport. Ne postoje službene smjernice za formalne sadržaje takvih profila vrtića, ali svaki vrtić je u mogućnosti definirati svoj.

Djeca iz vrtića mogu cijeniti složenost ekoloških odnosa organizama u prirodi. Mnogi znanstvenici tvrde kako je nužno dodatno prilagoditi obrazovne programe kako kod djece vrtićke dobi, ali i kod djece osnovnoškolske dobi kako bi se stavio veći naglasak na ove zanemarene, ali vrlo važne teme. Štoviše, budući da je stabilnost ekosustava ugrožena ljudskim djelovanjem, mogao bi se usvojiti ekocentričniji pristup kada se govori o ekologiji u vrtićima i školama te bi se trebalo pokušati komunicirati da svi organizmi imaju veliku vrijednost, pored činjenice da su nužni za život i dobro funkcioniranje ekosustava.

Slika 3. Primjer norveške djece u vrtiću

Izvor:

(Datum pristupa: 25.7.2022.)

Ekološko obrazovanje u većini svjetskih zemalja ima poseban dio neformalnog obrazovanja koji je bio vezan uz određene lokalne sadržaje. Ekološko obrazovanje stavlja znanje koje je u stanju promijeniti uvjerenja, ponašanja, a posebno stav učenika. Postoji važan nalaz u studiji Frantz i Mayer (2014) da je osjećaj privrženosti osobe prirodnom i društvenom okruženju važan čimbenik koji utječe na njihov odnos

prema okolišu. Naime, to bi značilo da kada je osjećaj pripadnosti okolini visok, automatski se povećava empatija i želja pojedinca da pomogne te zaštititi okoliš.

Prema Suduc i sur. (2014), na obrazovnoj razini dječjih vrtića i osnovne škole, ekološki odgoj u Rumunjskoj se, odvija u obliku:

- 1) kulturnih aktivnosti,
- 2) dio supstance subjekata,
- 3) igre
- 4) aktivnosti koje su posebno namijenjene zaštiti prirode.

U Rumunjskoj prvenstveno odgajatelji i učitelji postaju ekološki prihvatljivi, stječu znanja kroz neformalne sastanke, razmjenu iskustava i samoučenje (Suduc i sur., 2014). Štoviše, podrška organizacija i pojedinaca ima veliki utjecaj na ekološko obrazovanje

Navedene kategorije ekološkog odgoja na primjeru Rumunjske ne naglašava samo brigu za prirodni okoliš, već i društvene elemente, odnosno da se djeca izgrade u odgovorne osobe. Kada je riječ o provedbi ekološkog pristupa, određeni znanstvenici poput Suduc i sur. (2014) navode kako na razini:

- dječjeg vrtića - djeca uče pokazati naklonost i brigu za okolinu pjevajući ples, svirajući i gledajući video zapise,
- osnovna škola - učenike se potiče na kritičko razmišljanje i razvoj odgovornog ponašanja primjenom aktivnog učenja usmjerenog na učenika i
- srednja škola - učenici se potiču da budu sastavni dio školske etike stvaranjem svijesti o nedostatku resursa i kako ih mudro koristiti.

Rogers (1983) navodi komunikaciju kao važan medij za stvaranje razumijevanja u svakom slučaju, a posebice kada je riječ o ekološkom pristupu u obrazovanju. Spoznaja je sposobnost pojedinaca za povezivanje, procjenu i razmatranje događaja, a kognitivni razvoj ima važnu ulogu u uspjehu djece u učenju jer je većina njegovih aktivnosti uvijek povezana s problemima razmišljanja. Kako bi se upoznao znanje djece o ekologiji općenito, postoji niz pitanja koja će formirati opće znanje o postojanju ekološkog pristupa. Osim toga, ključno je doprijeti do dječje svijesti, tj. razumijevanje ega i koji mogu utjecati na razumijevanje učenika.

2.3.Važnost ekoloških programa za djecu

Uvjeti okoliša diljem svijeta nastavljaju se pogoršavati alarmantnom brzinom zbog složene mreže društveno-ekoloških izazova, uključujući, ali ne ograničavajući se na klimatske promjene, zagađenje zraka i vode, zakiseljavanje oceana, degradaciju zemljišta i gubitak biološke raznolikosti (Barnosky i Hadly, 2016). Znanstvenici usredotočeni na ove sve lošije planetarne uvjete naglašavaju važnost zdravih, funkcionalnih i otpornih ekosustava kao bitnih za sve, uključujući ljude. Mnogi

primjećuju da će zaštita i obnova globalnog okoliša zahtijevati transformativne promjene u ljudskoj proizvodnji i ponašanju povezanom s potrošnjom, odražavajući na individualne izbore, kao i veće, kulturno posredovano kolektivno djelovanje

„Obrazovanje o okolišu predstavlja pristup, filozofiju, alat i profesiju“ (Monroe i sur., 2008: 205.). Cilj obrazovanja je stvaranje ekološkog građanstva spremnog za rješavanje pitanja okoliša i održivosti resursa pitanja. Kroz razvijanje stavova, vrijednosti, znanja, sklonosti i vještina za poduzimanje akcija za zaštitu okoliša, obrazovanje o okolišu potiče angažman na poboljšanju održivosti interakcija čovjeka i prirode tijekom vremena. Obrazovanje o okolišu relevantno je tijekom cijelog životnog vijeka, od djetinjstva do starosti, u formalnim i neformalnim prostorima. Cjeloživotni angažman posebno je važan jer se znanstveni i društveni uvjeti oko pitanja okoliša i održivosti mijenjaju, zahtijevajući kontinuirano kritičko razmišljanje, angažman i donošenje odluka ne samo kao pojedinci, već i unutar zajednice.

Obrazovanje o okolišu ima cjeloživotni utjecaj. Ipak, istraživači i praktičari obrazovanja o okolišu identificiraju rano djetinjstvo, definirano kao dob od rođenja do osme godine života kao posebno ključno vrijeme za razvoj ekološke pismenosti (Ardoin i sur., 2020). Brojne studije povezuju pozitivna iskustva iz djetinjstva u prirodi s nastankom brige za okoliš odraslih i sudjelovanjem u ponašanju u okolišu. S obzirom na važnost ranog djetinjstva u stvaranju temelja za ekološku osjetljivost, interes i ponašanje kasnije u životu, rano se zamišlja kao jedinstven oblik ekološkog odgoja koji utječe na pojavu različitih pristupa i filozofskih orijentacija (Monroe i sur., 2008).

Nužno je djecu afektivno uključivati u ekološke programe koji uključuju niz ishoda osmišljenih za njegovanje dječjeg razvoja akcijskih vještina i poticanje razvojno primjerenog ponašanja za zaštitu okoliša. Uz fokus na okoliš, recenzirane studije pokazuju da ekološki programi naglašavaju povezane ciljeve osobnog razvoja u ranom djetinjstvu, kao i općeniti napredak u razvoju djeteta. Programi potiču djecu da povežu afektivne elemente sa znanjem vezanim za okoliš i orijentacijom na djelovanje, usredotočenim na okoliš ne samo kao obrazovno okruženje, već u cijelosti (Ardoin i sur. 2020). Kao što Monroe i sur. (2008) piše, kombinacija obrazovanja u ranom djetinjstvu i odgoja za okoliš snažnija je zajedno od svakog pojedinačno. Takav sinergijski odnos obećava poboljšanje kvalitete ljudskog iskustva u svijetu s blagotvornim utjecajima na prostore i vrste, za generacije koje dolaze.

2.4. Primjer ekovrtića u Švedskoj

Iako Ujedinjeni narodi naglašavaju važnost održivog razvoja i ekološkog pristupa, nužno je osigurati kvalitetno obrazovanje i cjeloživotnog učenja za svu djecu. Pravi primjer toga je Švedska gdje se osigurava kvaliteta u obrazovanju u ranom djetinjstvu za održivi razvoj. Glavna početna točka u ranom obrazovanju je i promatranje djece kao aktivnih aktera i dionika za budućnost. S obzirom na integraciju održivog razvoja, rani odgoj i obrazovanje je posebno naglašen u novom švedskom predškolskom kurikulumu gdje izričito stoji da „obrazovanje treba dati djeci priliku da steknu ekološki i brižni pristup svom okolišu i prirodi i društvo” (Skolverket, 2018: 10).

Novi kurikulum podržava holistički pristup koji se bavi okolišem, socijalne i ekonomske dimenzije održivosti (Borg, 2019). Dimenzija okoliša usredotočena je na pitanja vezana uz klimatske promjene. Prema nastavnom planu i programu, zadaća ranog obrazovanja, tj. dječjih vrtića je da polože temelj za cjeloživotno učenje za svu djecu. U suradnji s djetetovim roditeljima, predškolska ustanova treba pomoći djeci da postanu aktivni i odgovorni članovi društva (Skolverket, 2018).

Prvi nacionalni nastavni plan i program za dječje vrtiće stupio je na snagu 1998. godine, kada je predškolsko obrazovanje postalo dijelom švedskog obrazovnog sustava u sklopu (Borg, 2019). Ekološki odgoj, koji uključuje vrtlarstvo, igru na otvorenom, izlaske šuma itd. oduvijek je bio sastavni dio predškolskog odgoja u Švedskoj (Borg, 2019). Otprilike 1.500 predškolskih ustanova u Švedskoj imaju certifikat „Zelena zastava“, a 215 predškolskih ustanova ima certifikat „Predškolska ustanova za održivi razvoj“ (Skolverket, 2019). Djelatnosti eko certificiranih predškolskih ustanova prilagođene su švedskom školskom sustavu, a njihov obrazovni programi se često temelje na cjelokupnom školskom pristupu.

3. ISTRAŽIVANJE AKTIVNOSTI KOJE SE PROVODE U EKO VRTIĆIMA U HRVATSKOJ

Prema podacima Udruge Lijepa Naša Zagreb () u Hrvatskoj postoji 338 odgojno-obrazovnih ustanova koje imaju aktivan status Ekoškole, odnosno 90 dječjih

vrtića, 199 osnovnih škola, 6 škola za djecu s poteškoćama u razvoju, 39 srednjih škola, 2 učenička doma i 2 visoko-obrazovne ustanove.

3.1. Materijali i metode

Istražila sam aktivnosti ukupno 18 dječjih ekovrtića putem internetskih stranica. Podatke sam organizirala u tablicu kako bi mogla usporediti aktivnosti međusobno, ali i povezati ih s ostalim europskim zemljama. Nadalje, prikazala sam podatke o višegodišnjim aktivnostima vrtića Kutina iz grada Kutine.

Prilikom ovog istraživanja, zastupljena je induktivna metoda. Riječ je o sustavnoj primjeni induktivnog na čin zaključivanja kojim se na temelju analize pojedinačnih činjenica dolazi do zaključka o općem sudu, od zapažanja konkretnih pojedinačnih slučajeva dolazi do općih zaključaka. Pouzdanost induktivnog zaključka izravno ovisi o broju istraženih činjenica i slučajeva, reprezentativnosti analiziranih činjenica za određenu pojavu i stupnju pouzdanosti značenja činjenica.

3.2. Eko aktivnosti u vrtićima

Tablica 1. Aktivnosti u eko vrtićima u Republici Hrvatskoj posložene prema abecednom redu grada iz kojeg eko vrtići dolaze

VRTIĆ	TEME	KONTAKT – WEB STRANICA
DELNICE, Dječji vrtić Hlojkica	- briga o socijalnoj pravednosti - upoznavanje svojeg okruženja, ali i okruženja u drugim dijelovima svijeta djeca razvijaju spoznaju o narodu i državi - mogućnost upoznavanja s raznim kulturama i tradicijama - razvijanje kreativnosti, stvaralaštva - učenje stranih riječi i jezika, ali i predstavljanje svog jezika	https://hlojkica.com/
DUGO SELO, Dječji vrtić Dugo Selo	- prikupljanje, razvrstavanje i recikliranje otpada - upoznavanje važnosti vode i energije za život - pravilna prehrana	https://www.dugoselo.dvds.hr/
FAŽANA, Dječji vrtić Sunce	- eko patrole - obilježavanje dana ekologije	https://www.dv.sunce.hr/
IVANIĆ GRAD Dječji vrtić Ivanić Grad	- razvijanje kulturno – higijenskih navika: -aktivnosti vezane za čistoću i urednost vlastitog tijela, ruku, lica, zuba, odjeće te	https://www.djecjivrtic-ivanic.hr/index.html

	prostora u kojima boravimo soba dnevnog boravka, garderoba, kupaona, igralište - razvijanje i unapređivanje zdravlja – aktivnosti vezane uz zdravu prehranu	
JASTREBARSKO, Dječji vrtić Radost	- prikupljanje papira - prikupljanje istrošenih baterija - učenje o razvrstavanju otpada - održavanje Eko kviza i Eko patrola	https://www.radost-jaska.hr/
KARLOVAC, Dječji vrtić Četiri rijeke	- prikupljanje i razvrstavanje otpada - korištenje biootpada za dobivanje komposta i korištenje komposta u povrtnjaku - prikupljanje kišnice za zalijevanje cvjetnjaka i povrtnjaka	https://vrtic-cetiririjeke.hr/
KOSTRENA, Dječji vrtić Zlatna ribica	- ugradnja odgoja i obrazovanja za okoliš u sve segmente odgojno obrazovnog sustava i svakodnevni život djeteta i djelatnika vrtića - zadaća je odgojiti mlade generacije osjetljivima na pitanja okoliša i osposobiti ih za donošenje odluka o razvitku društva u budućnosti.	https://zlatnaribica.hr/
KUTINA, Dječji vrtić Kutina	- zaštita vlastitog zdravlja, higijena i pravilna prehrana - prikupljanje, razvrstavanje i recikliranje otpada - upoznavanje važnosti vode	https://vrtic-kutina.hr/

	- upoznavanje važnosti šuma - biološka raznolikost	
MALI LOŠINJ Dječji vrtić Cvrčak	- upoznavanje te proširivanje znanja o kulturnoj baštini otoka Lošinja - njegovanje tradicije i običaja kraja - razvijanje svijesti o potrebi i važnosti razvrstavanja otpada	https://dvc-mali-losinj.hr/
POPOVAČA, Dječji vrtić Popovača	- razvijanje zdravih navika u svakodnevnom životu (zdrava prehrana, kretanje) - recikliranje otpada - izrada ukrasa od starih papirnatih ubrusa	https://vrtic-popovaca.hr/
POREČ, Dječji vrtić 101 Dalmatinac	- razvrstavanje otpada - učenje o racionalnom korištenju vode, i električne energije - učenje o hrani (sadnja voćnjaka i povrtnjaka) - odlaganje organskog otpada	https://vrtic-101dalmatinac.hr/
SLAVONSKI BROD, Dječji vrtić Ivana Brlić Mažuranić	- istraživanje očuvanja biljnog i životinjskog svijeta - uzgajanje sadnica, sađenje cvijeća - skupljanje, selektiranje i zbrinjavanje papirne i pet ambalaže - korištenje recikliranog materijala	https://www.djecji-vrtici-sb.hr/

	- učenje racionalnog korištenja pitke vode - obilježavanje eko datuma prigodnim prezentacijama - provođenje projekata iz područja ekologije u suradnji s roditeljima	
ŠIBENIK, Dječji vrtić Osmijeh	- razvijanje ekološki osviještenog djeteta promovirajući ponašanja, vještine i navike življenja usmjerene na vrijednosti odgoja za održivi razvoj - povećati razinu znanja, sposobnost i motiviranost predškolske djece za očuvanje i brigu za okoliš, kroz usvajanje novih spoznaja i vještina - razvijanje svijesti kod djece o odgovornoj prehrani, osposobiti i motivirati ih na stjecanje novih vještina te djelovanja u smjeru globalno odgovornog načina konzumiranja hrane - obrazovanje djece o biološkoj raznolikosti, njenoj važnosti, te ih poticati na pozitivno djelovanje - razvijanje i poticanje kritičnost u odnosu na ekološki problem suvišnog odlaganja smeća i recikliranja	https://www.dvosmijeh.hr/index.php
VIROVITICA, Dječji vrtić Cvrčak	- poticanje na usvajanje zdravih navika kod djece (igra i prirodni oblici kretanja) - priprema centara za razvoj motorike izrađenih od prirodnih i recikliranih materijala	https://www.cvrčakvt.hr/

VODICE, Dječji vrtić Tamaris	- poticanje na pravilno gospodarenje otpadom - poticanje djece na tjelesnu aktivnost	https://www.dvtamaris.hr/
ZAGREB, Dječji vrtić Mali princ	-obilježavanje godišnjice ekovrtića uz izložbu koja se održava u dječjem djelu knjižnice A. Cesarca, a koja prikazuje najveće uspjehe vrtića vezane za provedbu eko projekata	https://vrtic-maliprinc.zagreb.hr/
ZAGREB, Dječji vrtić Pipi Duga Čarapa	- pridavanje važnosti zaštiti okoliša razvijanje ekološke osjetljivosti i pozitivnih stavova prema okolišu - nastojanje kroz obroke i domaćinstvo u kojem djeca sudjeluju stvoriti naviku svakodnevnog unosa voća i povrća stvarajući pri tome i vlastitu kuharicu sa zdravim tradicionalnim jelima	http://www.pipidugacarapa.hr/
ZAGREB, Dječji vrtić Srednjaci	- uzgajanje voćnjaka i povrtnjaka - organizacija izleta u prirodu i upoznavanje prirode te ljudi koji se o njoj brinu - učenje o prirodnim resursima (voda, zemlja, zrak) i o tome kako ih sačuvati da budu čisti	https://vrtic-srednjaci.zagreb.hr/default.aspx

U ovoj je tablici vidljivo da svi ekovrtići provode neke vrste eko aktivnosti kojima zaslužuju status ekovrtića. Važno je napomenuti da su aktivnosti u većini vrtića vrlo slične, barem što se tiče načina provedbe istih. Mnogim su vrtićima izuzetno važne aktivnosti koje se odnose na odgovorno gospodarenje otpadom, tj. prikupljanje, razvrstavanje i recikliranje. S druge strane u vrtićima koji se nalaze u kontinentalnoj Hrvatskoj, zastupljeno je mnogo aktivnosti vezanih za uzgoj voćnjaka i povrtnjaka ili cvjetnjaka. U svakom se vrtiću može pronaći neka vrsta aktivnosti vezana za učenje o

važnosti zdrave prehrane i kretanja. Može se primijetiti da većina vrtića iz gore navedene tablice, spada u kontinentalnu Hrvatsku, a samo je mali broj vrtića smješten u primorskoj Hrvatskoj.

3.3. Prikaz višegodišnjih aktivnosti u vrtiću

U ovom će poglavlju biti prikazan višegodišnji rad u ekovrtiću Kutina iz grada Kutine. Važno je naglasiti da se u spomenutom vrtiću, već dugi niz godina provode razne aktivnosti i projekti vezani za odgoj i obrazovanje za okoliš. Vrtić je tijekom 2007./2008. pedagoške godine planski krenuo s provođenjem projekata iz područja odgoja i obrazovanja za okoliš. Naglasak ovih projekata, bio je na motoričkom razvoju, prehrani i zdravlju djece, brizi za okoliš te usvajanju temeljnih znanja i spoznaja o povezanosti i međuovisnosti čovjeka i prirode. Početkom 2009. godine, vrtić je dobio Potvrdu o uključivanju u Međunarodni program ekovrtića, a stjecanje statusa ekovrtića potvrđen je 31. svibnja 2010. godine, podizanjem Zelene zastave. Program ekovrtića u RH uspješno vodi Udruga Lijepa Naša u suradnji s Ministarstvom znanosti i obrazovanja, Agencijom za odgoj i obrazovanje te Zakladom za odgoj i obrazovanje za okoliš, koja je ujedno i međunarodni voditelj te koordinator programa. Jedan od ciljeva na kojima se temelji program rada Udruge Lijepa Naša je upravo promicanje ekoloških spoznaja i odgoj djece i mladeži o potrebi i načinu očuvanja okoliša.

Eko kodeks je zajednički dogovor i stav koji obvezuje sve sudionike na eko opredjeljenje vrtića. U izradi eko kodeksa za dječji vrtić Kutina, sudjelovala su djeca starijih dobnih skupina. Odgojiteljice su upoznale djecu s pojmom eko kodeks te su nastale zanimljive izjave s ekološkim porukama. Za eko kodeks su izabrane izjave djece starije dobnе skupine Košute. S njim su upoznati svi sudionici te je postavljen na svim stalnim panoima u vrtiću.

Eko kodeks glasi: Mi u vrtiću otkrivamo, upoznajemo što sve možemo učiniti da na Zemlji bude ljepše živjeti.

Poruka: ZEMLJU TREBA ČUVATI I VOLJETI!

Ovo su neki od primjera tema i aktivnosti u vrtićkim skupinama:

ZAŠTITA VLASTITOG ZDRAVLJA: HIGIJENA, PRAVILNA PREHRANA, KRETANJE

Aktivnosti pomoću kojih se u ovom vrtiću djeci nastoji prikazati važnost osobne higijene, pravilne prehrane i kretanja su mnogobrojne. Među njima možemo pronaći razgovor i promatranje vlastitog tijela, s naglaskom na učenje o funkcijama pojedinih organa, proučavanje enciklopedija te slikovnica o ljudskom tijelu. Provođenje posjeta bolnici, gdje se djeca imaju prilike družiti s medicinskom sestrom, koja je ujedno i majka djeteta iz skupine. Ona djeci govori o važnosti vođenja zdravog života te ih ujedno upoznaje sa svojim radnim mjestom. Djeca samostalno izrađuju piramidu zdrave prehrane uz konzultacije sa liječnicom, također majkom djeteta iz skupine. Kako bi razumjeli važnost zdrave prehrane, djeca zajedno s roditeljima i bakama suše jabuke, od njih izrađuju čaj, kompot i čips te se druže s roditeljima koji su pčelari i tako uče o životu pčela i pčelarstvu općenito. Kako bi djeca razumjela važnost fizičke aktivnosti i športa, vrtić organizira boravak u Sportskom centru Kutina, gdje djeca imaju prilike vježbati sa profesorom kineziologije koji je otac djeteta iz skupine. Djeci u posjet dolaze i rukometaši iz RK Moslavine i vježbaju s njima na vrtićkom igralištu te ih na taj način edukativno uključuju u zajednicu u kojoj je važno bavljenje športom.

PRIKUPLJANJE, RAZVRSTAVANJE I RECIKLIRANJE OTPADA

Neke od aktivnosti kojim se bavi ovaj vrtić, a vezane su za odgovorno gospodarenje otpadom, izuzetno su važne i korisne za stjecanje životno korisnih znanja i navika. U ovome vrtiću djeca samostalno mogu doživjeti i uvidjeti konkretan problem kao što je zagađenje okoliša. Djeca sa svojim odgajateljima odlaze u šetnju gradom te razgledavaju i razgovaraju o problemu otpada na zelenim površinama i neprimjerenom odnosu čovjeka prema prirodi. Kako bi bolje mogli sudjelovati u odgovornom gospodarenju otpadom, u svojim skupinama izrađuju posebne spremnike za razne vrste otpada, a od prikupljenog starog papira izrađuju Zeleni otok na kojemu pišu ekoporuke. U suradnji s tvrtkom Tetra Pak i Udrugom Lijepa Naša, prikupljaju staru tetrapak ambalažu u suradnji s roditeljima te uče o važnosti odgovornog odvajanja otpada.

Slika 4. Sortiranje otpada u jednoj skupini u DV Kutina

Izvor: <https://vrtic-kutina.hr/O-nama/Ekovrti%C4%87>

(Datum pristupa 21.9.2022.)

UPOZNAVANJE VAŽNOSTI VODE ZA ČOVJEKA I NJEZINO OČUVANJE

Ove su aktivnosti sačinjene od različitih vrsta istraživanja, njih djeca provode samostalno ili uz pomoć odgajatelja. Ove aktivnosti, uglavnom započinju razgovorom o vodi te odakle ona dolazi i zašto je važna? U ovome se vrtiću, ta problematika objašnjava na vrlo praktičan način. Odgojiteljice djeci pripremaju istraživački kutić u kojemu oni mogu pomoću posuđa za pokuse (lijevci, posudice, šprice) ali i raznih prirodnih materijala i različitih vrsta vode (čista voda, prljava voda, voda iz slavine, kišnica) kroz igru ispitati svojstva i agregatna stanja vode. Uče o važnosti vode kroz sadnju i promatranje rasta biljke koju sade u dvorištu vrtića pa imaju zadatak da se o toj biljci brinu. Odlaze na izlet uz jezero Podgarić gdje posjećuju izvor pitke vode u šumi. Također posjećuju gradski pročistač otpadnih voda u Kutini i upoznaju se s načinom tretiranja gradske onečišćene vode.

UPOZNAVANJE I VAŽNOST OČUVANJA ŠUMA

Aktivnosti vezane za upoznavanje i važnost očuvanja šuma u ovome se vrtiću obilježavaju samim posjetom obližnjim šumama u kojima djeca imaju priliku oslušivati, promatrati, dodirivati u uočavati biološku raznolikost u šumi te kako je šuma zapravo

spoj mnogo živih organizama koji zajedno funkcioniraju u harmoniji(slika 5.). Djeca u ovom vrtiću posjećuju šume cijele godine tj. u svako godišnje doba, kako bi stekli bolji dojam o promjenama koje se u šumi događaju u svako godišnje doba i imali prostora za samostalno donošenje zaključaka o prirodnim procesima.

Slika 5. Promatranje šume u DV Kutina

Izvor: <https://vrtic-kutina.hr/O-nama/Ekovrti%C4%87>

(Datum pristupa: 21.9.2022.)

Dječji vrtić Kutina, djecu starijih skupina organizira u ekopatrole čija je osnovna značajka aktivan odnos prema okolišu i zajednici te utjecaj na promjene i poboljšanje stanja u okolišu.

Vrtić jednom godišnje obilježava Eko dan. Svrha održavanja dana ekovrtića je javno predstavljanje vlastitog rada, raznovrsne ekološke teme i aktivnosti. Tog dana najčešće se organiziraju izleti s djecom u prirodu ili muzeje s postavom iz područja prirodoslovlja ili razvoja tehnologije.

Slika 6. Podizanje Zelene zastave u DV Kutina

Izvor: <https://vrtic-kutina.hr/O-nama/Ekovrti%C4%87>

(pristupljeno 21.9.2022.)

4. RASPRAVA

Većina aktivnosti u svim ekovrtićima u RH se bazira na osobnoj njezi i higijeni, što je zapravo vrlo važno polazište s obzirom na to da bi se svaki čovjek, a samim time i dijete trebalo naučiti brinuti o sebi, kako bi se učinkovito brinulo za okoliš i kako bi naučene vještine moglo primjenjivati u svakodnevnom životu. Neki od vrtića posebnu pažnju pridaju i razvijanju etno znanja kod djece te njegovanju tradicije i običaja kraja u kojem djeca žive i pohađaju vrtić. Posebna se važnost pridaje i uzgoju biljaka te izradi proizvoda iz vlastitog uzgoja te se tako kod djece razvijaju radne navike, strpljivost ali i zahvalnost na plodovima koje nam zemlja daje. Važno je istaknuti da bi se i više vrtića uključilo u provedbu eko projekata, a samim time i u dobivanje statusa eko vrtića, kada bi se više poticajnih novčanih sredstava izdvajalo za takve vrste ustanova, a i kada bi im se pridavalo više medijskog prostora. Mnogi vrtići uopće nemaju podatke o svojim eko aktivnostima iako imaju status Ekovrtića, što je zapravo vrlo poražavajuća činjenica. Mnogi vrtići i njihov eko status se bazira samo na obilježavaju jednog datuma, tj. eko dana, Dana planeta Zemlje i sl. Ekovrtić bi trebao biti primjer redovitog provođenja eko aktivnosti u svrhu razvijanja kompetencija i učenja o životu i očuvanju prirode.

Nakon predstavljanja nekih aktivnosti koje se provode u ekovrtiću u Kutini, može se primijetiti da su mogućnosti za organizaciju i provedbu istih mnogobrojne te samim time svaka aktivnost donosi mnogo načina za predstavljanje ali i usvajanje novih znanja.

U usporedbi s europskim ekovrtićima, aktivnosti se u hrvatskim ekovrtićima počinju provoditi kasnije tj. nema značajne prakse provođenja aktivnosti u jasličkim skupinama, dok se u europskim ekovrtićima aktivnosti s djecom provode od najranije dobi. Važno je napomenuti da su aktivnosti koje se provode u Europi i u RH, prema mom istraživanju, vrlo slične. Možemo spomenuti odlaske u prirodu na izlete te sadnju voćnjaka i povrtnjaka kao glavnu poveznicu između aktivnosti. U skandinavskim se zemljama djeca mnogo bave uzgojem povrća i ekoloških proizvoda, dok u RH to još uvijek nije toliko zastupljeno. Može se spomenuti i činjenica da se u većini ekovrtića počinje učiti o ekologiji i održivom razvoju, upravo učenjem i stjecanjem navika o vlastitoj higijeni. Pozitivna je činjenica da vrtići u RH, isto kao i europski vrtići, vrlo često u provedbi svojih projekata surađuju sa roditeljima, a samim time i sa zajednicom.

5. ZAKLJUČAK

U Republici Hrvatskoj utvrđen je ukupan broj od 90 eko vrtića. Najčešće aktivnosti koje se provode su obilježavanje međunarodnog dana ekologije gdje djeca izrađuju određene crteže te zatim imaju izložbu.

Aktivnosti koje su se dojmile su svakako akcije prikupljanja otpada koje dječji vrtići organiziraju. Ono što je svakako negativnost kod ekovrtića u Hrvatskoj, a može se provjeriti u programima vrtića, jesu nedostaci navedenih programa. Ipak, veseli činjenica da određeni ekovrtići zaista na tjednoj bazi organiziraju radionice i akcije gdje djeca spoznaju važnost zaštite i brige za okoliš. Također, dobar dio ekovrtića u svojim programima aktivnosti navodi kako se radi na razvijanju određenih dječjih spoznaja o ekologiji. Ali, u prvom dijelu rada na drugim europskim primjerima, a i teoriji o značenju ekološkog pristupa u ranom obrazovanju je jasno da ekovrtić mora u pravom smislu te riječi biti eko vrtić te u kontinuitetu gajiti takav način rada. Za uzvrat, djeca će se razvijati kognitivno i spoznajno, a pod normalno će im biti i dalje razvijati ekološku misao.

U prikazu višegodišnjih aktivnosti vrtića u Kutini, mogu zaključiti da ovaj vrtić ponosno i s pravom nosi ime ekovrtića. Eko projekti su mnogobrojni, a aktivnosti ima na pregršt, neke aktivnosti su spomenute u prijašnjim poglavljima, a to je samo mali dio mogućnosti. Neke od vrlo važnih tema za provedbu eko aktivnosti u dječjem vrtiću su svakako osobna higijena i usvajanje zdravih navika, kao i aktivnosti vezane za sortiranje i recikliranje otpada. Aktivnosti vezane za gospodarenje otpadom, daju važna životna znanja koja dijete može koristiti u budućem životu. Osim neosporne dobrobiti za djecu, vrijednost aktivnostima daje i aktivno sudjelovanje roditelja te uključivanje i suradnja s ustanovama, tvrtkama, udrugama, istaknutim pojedincima što doprinosi cjelokupnoj kvaliteti života za djecu ali i svakoga od nas.

6. POPIS LITERATURE

- 1) Ardoin, N.M. i Bowers, A.W. (2020). Early childhood environmental education: A systematic review of the research. *Educational Research Review*, 2. Dostupno na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7348615/>
- 2) Ballantyne, R., Packer, J. i Everett, M. (2005). Measuring Environmental Education Program Impacts and Learning in the Field: Using an Action Research Cycle to Develop a Tool for Use with Young Students. *Australian Journal of Environmental Education*, 21, str. 89–100. Dostupno na: <https://espace.library.uq.edu.au/view/UQ:77496>
- 3) Barnosky, A. D., i Hadly, E. A. (2016). Tipping point for planet earth. New York, NY: Thomas Dunne Books.
- 4) Borg, F. (2019). A case study of a Green Flag-certified preschool in Sweden. *Hungarian Educational Research Journal*, 9(4), str. 607–627.
- 5) Cincera, J. i Komarkova, M. (2010). Utilization of Drawings as a Mean for Evaluation of a Program Focused on Shaping Environmental Sensitivity of Young Children. *Envigogika*, 5(2). Dostupno na: [https://www.researchgate.net/publication/281613449 Eco-School in kindergartens the effects interpretation and implementation of a pilot program](https://www.researchgate.net/publication/281613449_Eco-School_in_kindergartens_the_effects_interpretation_and_implementation_of_a_pilot_program)
- 6) Cutter-Mackenzie, A. i Edwards, S. (2013). Toward a Model for Early Childhood Environmental Education: Foregrounding, Developing, and Connecting Knowledge through Play-based Learning. *The Journal of Environmental Education*, 44(3), str. 195–213. Dostupno na: .
- 7) Davis, J.M. (2010). Early Childhood Education for Sustainability: Why it Matters, Why it is, and How Whole Centre Action Research and Systems Thinking can Help. *Journal of Action Research Today in Early Childhood*, 1, str. 35–44.
- 8) Hagser, E. (2013). Respect for Nature-a Prescription for Developing Environmental Awareness in Preschool. *CEPS Journal*, 3(1), str. 25–44.

- 9) Kellert, S. (2002). Experiencing Nature: Affective, Cognitive, and Evaluative Development in Children. *Children and Nature: Psychological, Sociocultural, and Evolutionary Investigations*. Cambridge, MA: MIT Press.
- 10) Matsukawa, Y. (1990). The first Japanese kindergartens. *IJEC*, 22(1), str. 32-28. Dostupno na:
- 11) Mavračić, E. (2018). *Kako postati ekološki dječji vrtić?* (Diplomski rad). Dostupno na:
- 12) Melis, C. (2020). Kindergarten Children's Perception about the Ecological Roles of Living Organisms, *Sustainability*, 12(22). Dostupno na:
- 13) Monroe, M. C., Andrews, E., i Biedenweg, K. (2008). A framework for environmental education strategies. *Applied Environmental Education & Communication* 6(3-4), str. 205-216. Dostupno na:
- 14) Moser, T. i Martinsen, M.T. (2010). The outdoor environment in Norwegian kindergartens as pedagogical space for toddlers' play, learning and development. *Eur. Early Child. Educ. Res. J.* 18, str. 457-471.
- 15) Muelle, M. (2013). *The History of Kindergarten: From Germany to the United States*, Florida International University, USA, str. 87-92.
- 16) Palmer, J. (1995). Environmental Thinking in the Early Years: Understanding and Misunderstanding of Concepts Related to Waste Management. *Environmental Education Research*, 1(1), str. 35-45.
- 17) Rogers, E. M. (1983). *Diffusion of Innovations*. New York.
- 18) Slaviček, M. (2018). *Pregled razvoja prostornog okruženja predškolskih ustanova na području Međimurske županije* (Završni rad). Dostupno na:
- 19) Stapp, W.B. (1969). The concept of environmental education. *Environ. Educ.*, 1, str. 30-31.
- 20) Skolverket (2018). *Curriculum for the preschool Lpfö 18*. Stockholm: The Swedish National Agency for Education. Dostupno na:
- 21) Suduc, A. M., Bîzoi, M., i Gorghiu, G. (2014). Sustainable Development in Romania in Pre-school and Primary Education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 116, str. 1187-1192. Dostupno na: <https://med.stanford.edu/psychiatry/news/publications.html>
- 22) Tilman, D. i Clark, M. (2014). Global diets link environmental sustainability and human health. *Nature*, 515, str. 518-522.

- 23) Tomas, A. (2018). *Kako postati i ostati ekološki dječji vrtić?* (Završni rad).
Dostupno na:
- 24) DV Kutina (2022). EKOVRTIĆ
Dostupno na: <https://vrtic-kutina.hr/O-nama/Ekovrti%C4%87>
- 25) DV Radost (2022) Eko aktivnosti u skupini Leptirići
Dostupno na: <https://radost-crikvenica.hr/eko-aktivnosti-u-skupini-leptirici/>
- 26) Majdenić, L. (2021) 'Usporedba provođenja ekološkobrazovne znanosti, Osijek

SAŽETAK

Vrtići koji njeguju ekološki pristup prilikom odgoja djeteta te pozornost usmjeravaju na brigu o okolišu i održivom razvoju, nazivaju se ekovrtići. Cilj svakog ekovrtića je stvoriti kod djece naviku za brigu o okolišu, a kroz ekološki pristup odgajanja djece djelovati i na njihov kognitivni razvoj. U Hrvatskoj ima stotinjak ekovrtića koji su priznati od strane Međunarodne ekoškole-vrtića, a čiji je cilj ugradnja odgoja i obrazovanja za okoliš u sve segmente procesa i svakodnevnog život djece, roditelja, djelatnika dječjeg vrtića i šire zajednice. Prvi dio rada donosi pregled opisa aktivnosti u eko vrtićima u smislu pristupa takve vrste odgoja u ranom obrazovanju, ali i svijesti te važnosti ekologije u životu svakog djeteta te njegove okoline. Uz to, prvi dio rada koji se bazira na pregledu relevantne znanstvene literature o spomenutoj temi, navodi i neke primjere iz europskih država gdje je ekološki pristup u vrtićima jako zastupljen. Drugi dio rada prikaz je aktivnosti jednog vrtića u Republici Hrvatskoj. Istraživanje će pokazati dio ekovrtića te njihove aktivnosti, odnosno što je to što dječji vrtići u Hrvatskoj predstavljaju kao eko program. Rad će pružiti odgovore na pitanja što je ekovrtić, kakva je razlika između hrvatskih i europskih vrtića te u konačnosti, što ekovrtići u Hrvatskoj rade kako bi provodili cilj Međunarodnog ekovrtića.

KLJUČNE RIJEČI

ekovrtić, djeca, pristup, eko program

ABSTRACT

Kindergartens that nurture an ecological approach when raising a child and focus attention on care for the environment and sustainable development are called eco-kindergartens. The goal of every eco-kindergarten is to create in children a habit of caring for the environment, and through an ecological approach to raising children, to influence their cognitive development. There are about a hundred eco-kindergartens in Croatia that are recognized by the International Eco-Kindergarten, whose goal is to incorporate environmental education into all segments of the process and daily life of children, parents, kindergarten workers and the wider community. The first part of the paper provides an overview of the description of activities in eco-kindergartens in terms of the approach to this kind of upbringing in early education, but also awareness and the importance of ecology in the life of each child and its environment. In addition, the first part of the paper, which is based on a review of the relevant scientific literature on the mentioned topic, cites some examples from European countries where the ecological approach in kindergartens is strongly represented. The second part of the paper is a description of the activities of a kindergarten in the Republic of Croatia. The research will show a part of eco-kindergartens and their activities, that is, what kind of eco-program kindergartens in Croatia present. The work will provide answers to the questions of what an eco-kindergarten is, what the difference between Croatian and European kindergartens is, and finally, what eco-kindergartens in Croatia do to implement the goal of the International Eco-kindergarten.

KEYWORDS

Eco kindergarten, children, access, eco program